

Kansallisen kulutustutkimuksen tulevaisuus (supistettu versio)

Mika Pantzar, Kuluttajatutkimuskeskus

Alustus Kuluttaja, hyvinvointi ja politiikka -seminaarissa 18.4.2005

Kulutustutkimuksen muuttuvat haasteet

- ◆ Kuluttajakysymys
- ◆ Tiedon tuotantomuodot
- ◆ Teoreettiset virtaukset

2050

1900

BODY

Paths

Needs

Legs

Stomach

STRUCTURE

AGENCY

Eyes

Brain

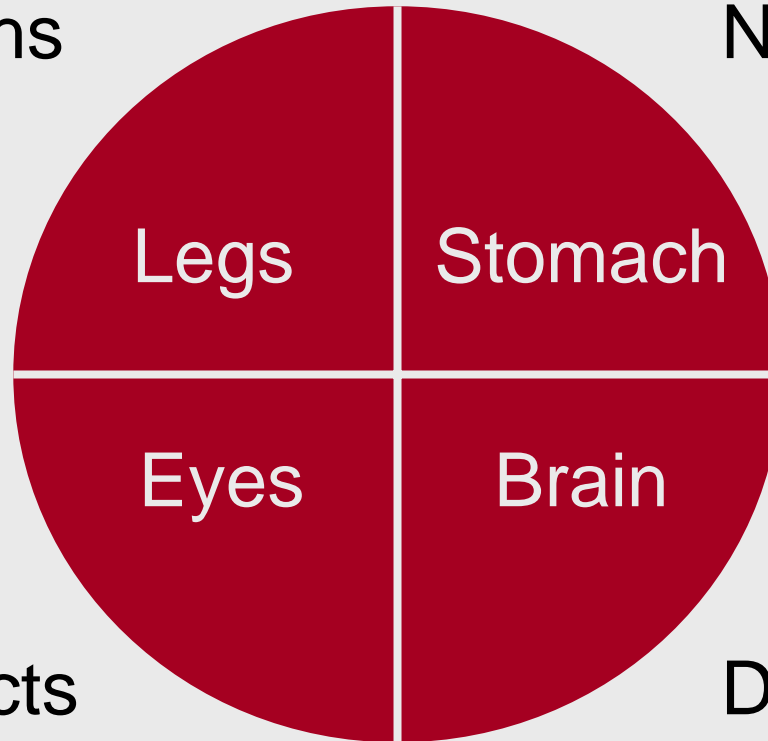
Projects

Desires

CULTURE

2000

1950

VATSA

1900

JALAT

AIVOT

SILMÄT

VATSA

1900

JALAT

AIVOT

SILMÄT

1950

VATSA

1900

"Viettieläin"
- Fysiologia

"Projekti-
työläinen"
- Aikamaantiede

"Informaation
prosessoiija"
- Kognitiotiede

"Löytöretkeilijä"
- Antropologia

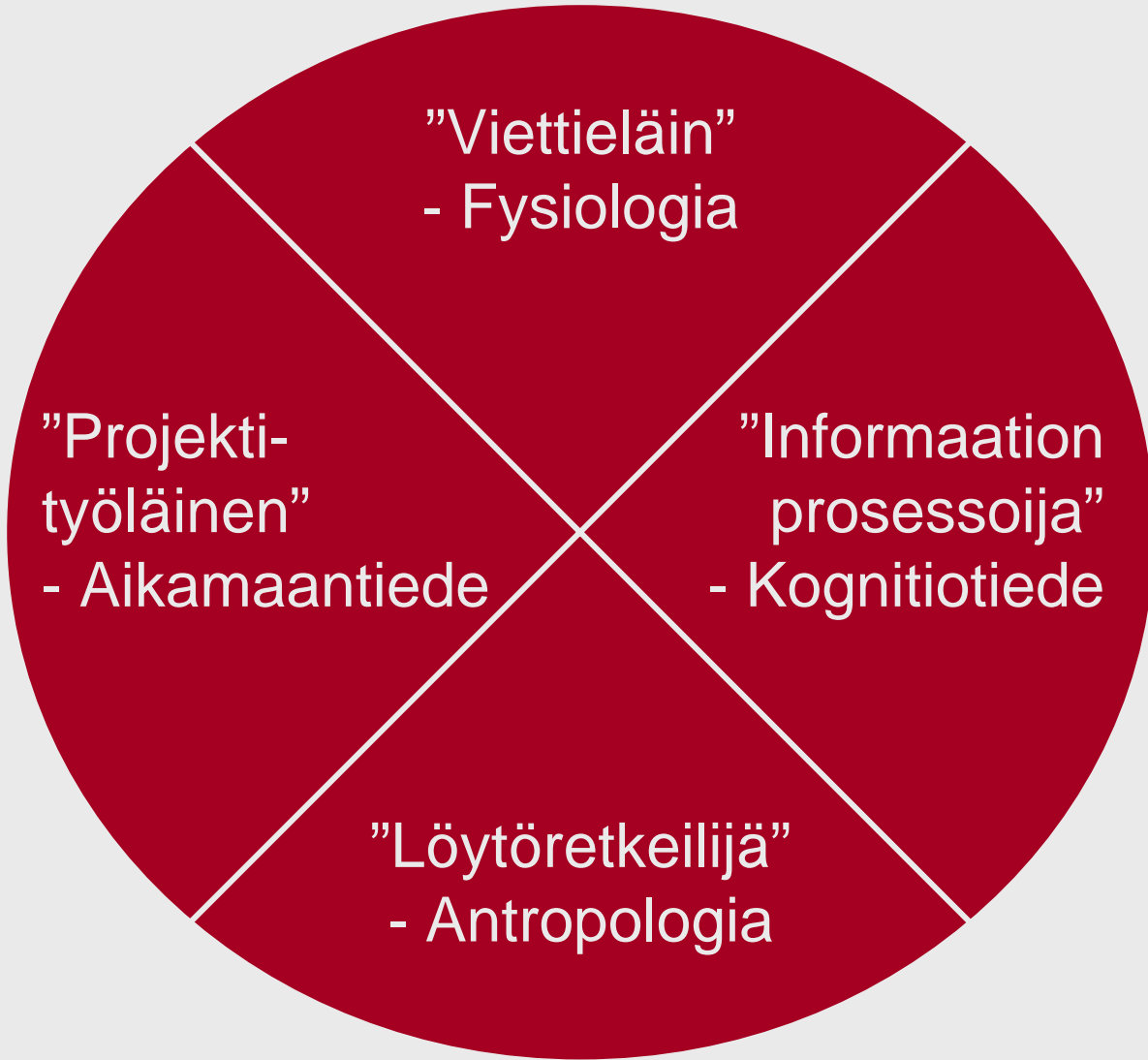
JALAT

AIVOT

2000

SILMÄT

1950

2050

VATSA

1900

JALAT

AIVOT

2000

SILMÄT

1950

Viettiäläinen

Kokeellinen
data

Mikro-
data

Survey-
data

Kulttuuriset
merkitykset

Löytöretkeilijä

Projekti-
työläinen

Informaation
prosessoiija

Kulutustutkimuksen muodonmuutos:

- a) Universaalitieteen kolonialisaatio niin politiikkaan kuin arkeen (Valistuksesta ja valvonnasta tieteellisten argumenttien ylivaltaan, Rick Random, 'audit society')
- b) Tiedon tuotannon ja käytön moninapaistuminen (Science/research)
- c) Uudet arjen ja liiketoiminnan 'tieteellistymistä' edistävät mittarit ("dataräjähdykset": ECR, CRM, HRM...)
- d) Pysyvätkö tulkinnalliset resurssit mukana muutosvauhdissa?
- e) Mikä on kansallisen kulutustutkimuksen tulevaisuus?

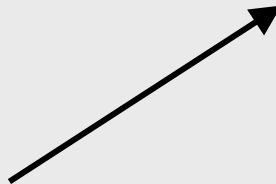
Käytännön läheinen tutkimus lisääntyy:

- ecr, ean, mikrosegmentointi,
- itsetarkkailu

Kansallinen kulutustutkimus?

- kompetenssi, koulutus,
- 'teoria' yhteisenä kielenä
- verkostoituminen perustuu 'tieteeseen'

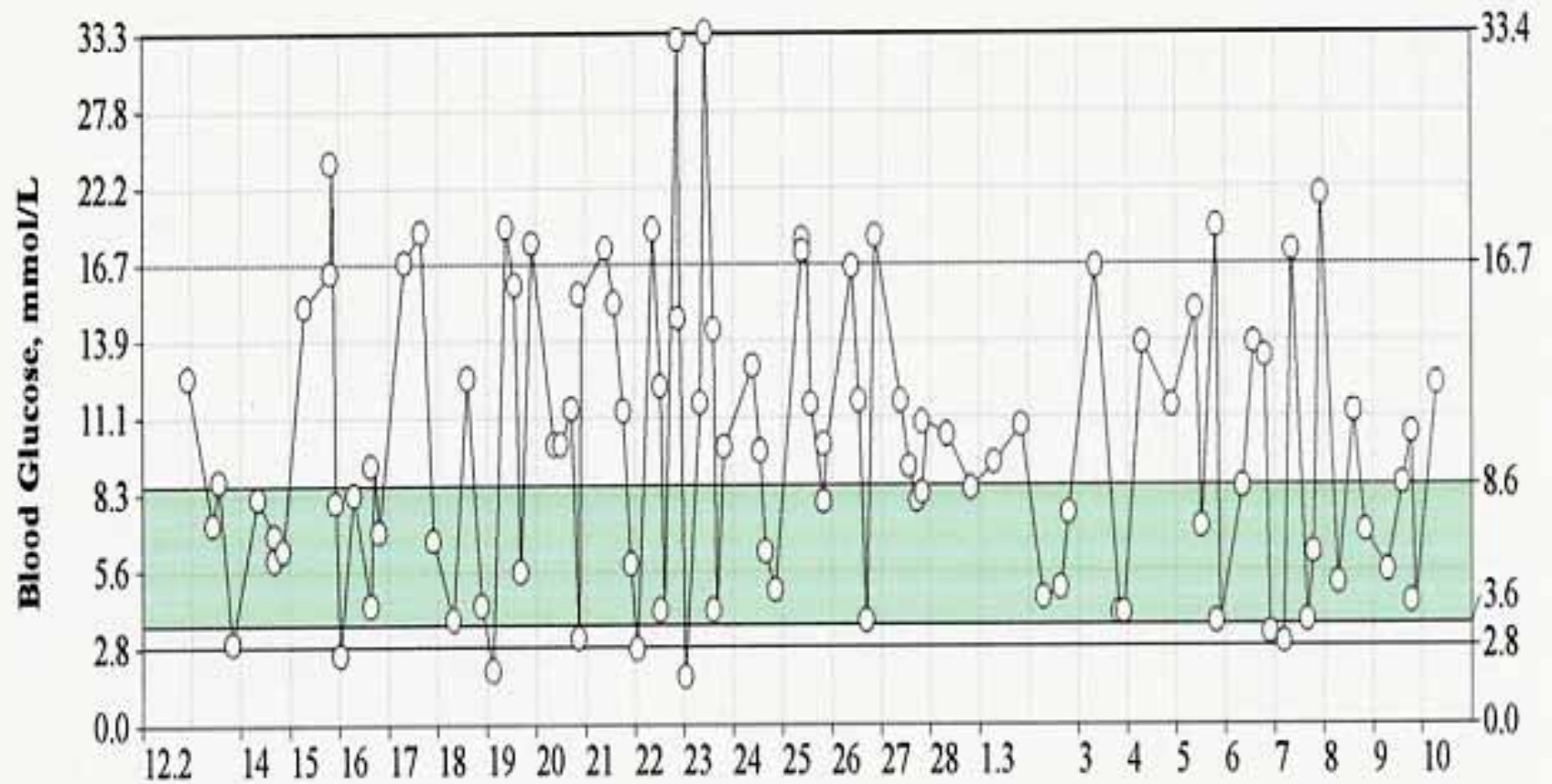
Universaali tutkimus lisääntyy:

- kilpailupolitiikka, kauppapolitiikka, innovaatiopolitiikka
- kansainväliset organisaatiot toimivat lisääntyvästi tutkimustiedon perusteella

Kuluttajatiedon ja -tutkimuksen sisällön muutos

Kohti arjen hajautettua skanneridataa ja diagnostiikkaa

Glucose Trend

© >1 Reading

Date (2005)

Individual Readings

Kohti reaaliaikaista aikamaantiedettä...

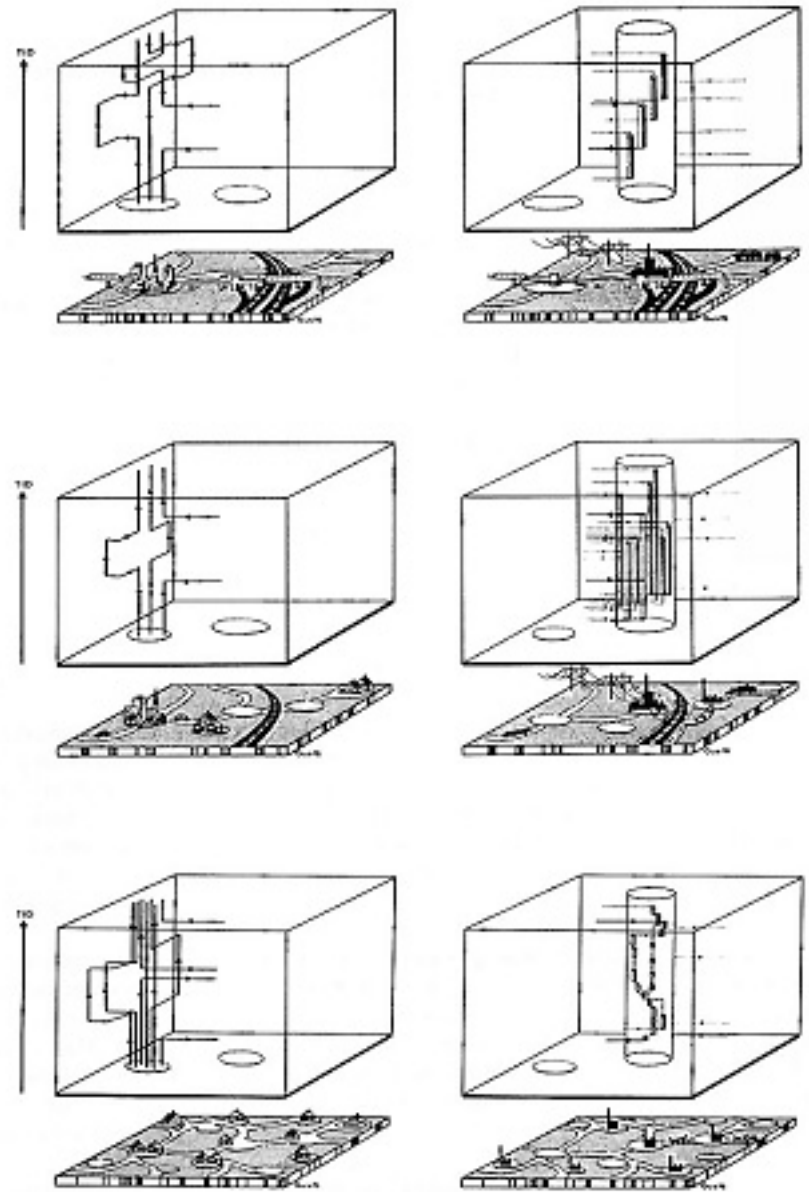

FIG. 8. Relation between daily household programme and time demand of production processes viewed in a long-term perspective

Kohti reaaliaikaista
onnellisuusbarometria...

Hedonimetri
(Edgeworth, 1881)

Kahneman, D., A. Krueger,
D. Schkade, N. Schwarz,
A. Stone (2004)

Toward National
Well-Being Accounts

AER, May, 2004, 429–434

TABLE 2—MEAN NET AFFECT BY ACTIVITY

Activity	Percentage of sample	Time spent (hours)	Net affect
Intimate relations	11	0.21	4.74
Socializing after work	49	1.15	4.12
Dinner	65	0.78	3.96
Relaxing	77	2.16	3.91
Lunch	57	0.52	3.91
Exercising	16	0.22	3.82
Praying	23	0.45	3.76
Socializing at work	41	1.12	3.75
Watching TV	75	2.18	3.62
Phone at home	43	0.93	3.49
Napping	43	0.89	3.27
Cooking	62	1.14	3.24
Shopping	30	0.41	3.21
Computer at home	23	0.46	3.14
Housework	49	1.11	2.96
Childcare	36	1.09	2.95
Evening commute	62	0.62	2.78
Working	100	6.88	2.65
Morning commute	61	0.43	2.03

Notes: Net affect is the average of three positive adjectives (enjoyment, warm, happy) less the average of five negative adjectives (frustrated, depressed, angry, hassled, criticized). All the adjectives are reported on a 0–6 scale, ranging from “not at all” to “very much.” The “time spent” column is not conditional on engaging in the activity. The sample consists of 909 employed women in Texas.

Kohti arjen koreografian empiiristä tutkimusosaamista...

Tutkimuksen vastakkainasetteluista uudenlaiseen vuorovaikutukseen:

- akateeminen vs. kaupallinen
- käytännöllinen vs. teoreettinen
- markkinointi vs. taloustiede
- managerialistinen vs. ymmärtävä intressi

- 1) kuluttajatiedon kasvulla ei ole yhtä leiripaikkaa (vrt. ecr).
- 2) tiedon todellisuusarvo (tai tieteellinen status) ei välttämättä määrittele tiedon käyttökelpoisuutta tai arvoa.
(eksyksissä oleminen enemmän sääntö kuin poikkeus)
- 3) kuluttajatieto paitsi kuvaa niin myös tuottaa itse tiedon kohdetta
(esim. nuorison keksiminen ja segmenttien synty)
- 4) tulkinnallinen ymmärrys ja resurssit ovat jäämässä yhä selkeämmin ”dataräjähdyksen” jalkoihin

Tutkimus hallinnan välineenä...

vai vuoropuhelun muotona?

Erilaisia tutkijaorientaatioita...

- Ei sitä koskaan tiedä... Ilmassa on jotain kummallista... aavistuksia...
- Minusta on tietenkin yhdentekevää, tapahtuuko jotakin vai ei, mutta on aivan varmaa, että jotakin tapahtuu...
- Maailmankaikkeus on niin suuri ja maailma niin hirveän pieni ja kurja.

(Muumipeikko ja pyrstötähti, Jansson, 1946, 24)

- Hei setä, sanoi muumipeikko.
- Älä häiritse minua, minä työskentelen! vastasi Piisamirotta.
- Mitä sinä teet? Muumipeikko kysyi hämmästyneenä.
- Minä ajattelen, murisi Piisamirottavihaisena. Minä ajattelen, miten kaikki on turhaa.

(Jansson 1946, 30)

Ehkä meistä tulee muhennosta,
ehkä ei. Ja se on aivan
yhden tekevää, koska
kaikki on turhaa.
(Jansson, 1946, 32)

- No, miten pyrstötähden laita on?
kysyi Muumimamma. Se lähestyy,
Piisamirotta sanoi. Maailman lapset
voivat valittaa ja pelätä, mutta
filosofi ei koskaan!
(Jansson, 1946, 136)

Elämästä vieraantunut filosofi vai..

Minä en välitä kaakuista, sanoi Piisamirotta ja veti juhlallisesti viiksiään. Minä en näe niitä, en maista niitä, enkä koske niihin. (Jansson, 1946, 144)

empiirisen tutkimuksen mestari

Milloin se tulee perille?

- Minun laskelmieni mukaan sen pitäisi koskettaa maata lokakuun seitsemäntenä päivänä klo 8.42 illalla. Mahdollisesti neljä sekuntia myöhemmin, professori sanoi.
- Ja mitä silloin tapahtuu? Nipsu kysyi.
- Mitä tapahtuu? toisti professori hämmentyneenä? Sitä minä en ole ajatellut. Mutta minä kirjoitan hyvin tarkasti muistiin tapahtumien kulun.

*(Muumipeikko ja pyrstötähti,
Jansson, 1946, 74)*

- Siinä tapauksessa meidän on kiiruhdettava kotiin, Muumipeikko sanoi. Kunpa vain ehtisimme äidin luokse ennen kuin se tulee, niin ehkä se ei olisi niin vaarallinen.
(Jansson, 1946,74)

- Te olette häirinneet minun rauhaani, hän sanoi. Tällaista ei kerta kaikkiaan saa tapahtua ajattelijan elämässä.
(Jansson, 1946, 146)

- 1) Ymmärtää kulutusta globaaliin talouteen integroituneena järjestelmiä haastavana ja muuntavana voimana.**
- 2) Arvioida kriittisesti kuluttajuuden ja kansalaisuuden muuttuvaa suhdetta.**
- 3) Selittää maiden, alueiden ja kulttuurien kulutuskäytäntöjen yhdenmukaistumista ja erilaistumista.**
- 4) Analysoida arkisten käytäntöjen rakentumista sekä historiallisina että yksilötasoisina ilmiöinä.**
- 5) Tutkia vaihtoehtoisia kulutuksen käytäntöjä ja kestävän kehityksen edellytyksiä.**
- 6) Tarkastella kulutusta hyvinvoinnin ja modernin yhteiskunnan osatekijänä.**

Practice Turn: kohti arjen rutiinien ja kulutuksen
”itsestäänselvyyksien” synnyn ja kuoleman tutkimusta

ruuanlaiton käytännöt?

digitaalisen kuvauksen käytännöt?

salibandyn käytännöt?

kävelemisen käytännöt?

peseytymisen käytännöt?

kuuntelemisen käytännöt?

Practice Turn in Contemporary Theory (2002)

- Käytännöt syntyvät toiminnan, ajatusten, symbolien ja materiaalistien objektien integroitua keskenään.
- Kulutuksen käytännöt ovat historiallisesti muuttuvia toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka integroituvat muihin käytäntöihin.
- Kulutuksen käytännöillä on alku ja loppu ja ne uusintuvat kulutuksen kautta.
- Kulutuksen käytäntöihin ”rekrytoidutaan” ja niistä voi saada ”potkut”.
- Kuluttajat ovat yhtä lailla kulutuksen käytäntöjen kohteita kuin niiden ohjaajia.

- Miten esimerkiksi puutarhan hoito, kalastus, puuveneiden rakentaminen tai salibandy ”rekrytoivat” harrastajansa, miten tarjonta synnyttää tarpeita, mikä saa ihmiset ”hulluiksi”...
- Tarjoavatko tulevaisuuden markkinat elämää helpottavia teknisiä ratkaisuja vai kulutuksen harjoittamisen haasteita (“experiental needs”)?
- Onko kuluttaja näillä markkinoilla vastavoima (à la Porter) vai partneri:
  - ”Codesign, Co-innovations, Co-producers, Co-developers...”
  - Missä tulevaisuuden innovaatioita kehitetään (“communities of practice”)?